

LO 'bij de burenen'

Ook buiten onze landsgrenzen is het nodige gaande rond het bewegingsonderwijs en sport op school. De afgelopen maanden was ik in de gelegenheid iets beter zicht te krijgen op dit internationale front bij de AIESEP conferentie 2016 en de aftrap van de Europese adviesraad voor onderzoek naar LO en sport. Een kort impressie.

TEKST JO LUCASSEN FOTO: NILS DIJKHOFF

Blazing new trails: future directions for sport pedagogy and physical activity. Onder deze noemer vond in juli de jaarlijkse AIESEP conferentie plaats in Laramie (VS). Deze overigens voortreffelijk georganiseerde conferentie kende een omvangrijk programma met zo'n 150 presentaties. Nederland en Vlaanderen kwamen uitstekend voor de dag met een vijftiental presentaties van onder meer Windesheim (Hilvoorde/Koekoek), VU Brussel (De Martelaer), Fontys (Borghouts/Slingerland/Weeldenburg), HHS (Jacobs/Luderus), UCLiege (Cloes), UGent (Iserbit) en Mulier Instituut (Lucassen).

Als hoofdlindeur maakte Hans van der Mars de balans op van de kennisontwikkeling in de laatste decennia in de VS en elders. Is er wel sprake van trailblazing (baanbrekende) ont-

Het onderzoek wordt te veel geleid door een honger naar wetenschappelijk 'nieuws'

wikkelingen? Hij constateert dat het vak nog vaak 'a kite in a hurricane' is: tegenover globale support vanuit bijvoorbeeld Unesco en Europese Commissie staan op nationaal niveau feitelijke curriculum herzieningen die voor de LO nogal eens negatief uitpakken. Op het vlak van kennisontwikkeling is veel bereikt in de afgelopen jaren. Er wordt veel meer onderzoek verricht. Maar het onderzoek wordt naar zijn oordeel te veel geleid door een honger naar wetenschappelijk 'nieuws', terwijl voor de didactiek en het beleid juist een verbreding van de bewijslast wenselijk is door goede reviews en herhaald onderzoek.

Kritische analyse

Onder de titel 'Vernieuwing: rook en spiegels' gaf Dawn Penny een kritische analyse van de innovatie van beleid en curriculum in Victoria (Australië). Het beleid zet in op sportieve scholen die aan de ene kant ieder kind kansen bieden en aan de andere kant stimulansen geven om uit te blinken. Zij signaleert dat er een fikse afstand is tussen wat door de politiek (het beleid) van belang wordt gevonden (gezondheid, 21st century skills, burgerschap) en hoe de lespraktijk op scholen zich ontwikkelt. Die praktijk lijkt nog weinig mee te bewegen. Ook als er sprake is van een formele herziening van het curriculum, zoals in Victoria, zijn er nogal wat impliciete mechanismen die verandering in de praktijk belemmeren en worden in de feitelijke lesaanpak maar heel voorzichtig stapjes gezet. Om de innovatie te stimuleren pleit zij onder meer voor een intensiever samenwerking tussen leerkrachten en buitenschoolse instanties die vernieuwing voorstaan.

Regionale experimenten

De Deen Bo Anderson presenteerde een overzicht van vijftien jaar onderzoek naar regionale experimenten rond het vakonderwijs. Hij concentreerde zijn betoog op twee zaken die in de legitimering van het vak op dit moment een hoofdrol spelen: de relatie met fysieke gezondheid en met het algemeen leervermogen. Grootschalige analyses die hij uitvoerde laten zien dat tot het 8^e levensjaar de verschillen in fysieke activiteit geen directe relatie hebben met gezondheidsrisico's op latere leeftijd, maar vanaf die leeftijd wel duidelijk blijven doorwerken: weinigbeweegsters op 9-jarige leeftijd zijn dat ook nog op 15-jarige leeftijd en als volwassene. In regionale experimenten werden verschillende wegen bewandeld om de hoeveelheid fysieke activiteit te vergroten: verdubbelen van

het aantal uren LO, een uur per dag intensief bewegen, drie maal wekelijks twee lessen, drie kwartier activiteit per dag aanbieden of een uur per dag. Alleen de zeer omvangrijke en intensieve activiteitenprogramma's blijken een aantoonbaar effect te hebben op de fysieke fitheid van alle kinderen. Anderson benadrukt echter dat die programma's eigenlijk niet breed implementeerbaar zijn. Eigenlijk geldt voor alle maatregelen dat er een balans moet worden bereikt tussen wat optimaal zou zijn en wat praktisch haalbaar is. Ook rond de relatie bewegen – leerprestaties doen de Denen onderzoek. Naar het oordeel van Anderson een doorslaggevend punt voor de opstelling van directies en groepsleerkrachten. De eerste uitkomsten zijn voorzichtig positief: een uur per dag fysieke activiteit (gespreid, verschillende vormen) stimuleert executieve functies met betere wiskundecijfers als gevolg. Een duidelijk effect op fysieke fitheid levert dit niet op. Willen scholen op dat punt echt een verschil maken dan kunnen ze beter het actief transport van en naar school bevorderen, dat heeft aantoonbaar resultaat.

Kick-off CEREPS

(Europese adviesraad voor onderzoek naar LO en sport)
Tijdens het EK Voetbal eind juli vond in Luxemburg voor het eerst een bijeenkomst plaats van CEREPS (Conseil européen des recherches en éducation physique et sportive). Zo'n 25 vertegenwoordigers van dertien landen waren op uitnodiging aanwezig bij deze kick-off. Het initiatief voor het instellen van deze adviesraad is afkomstig van de EUPEA (Europese Associatie voor LO, Claude Scherder) en prof. Roland Naul. Naar hun oordeel is het tijd voor het formeren van een Europese adviesraad omdat de Europese Commissie op dit terrein actiever beleid voert en zoekt naar (gespreks)partners die landen bundelen en beschikken over een gedegen beeld van de stand van zaken. Bovendien wordt het vak op veel plaatsen in Europa geconfronteerd met soortgelijke ontwikkelingen en bedreigingen. Nederland werd in Luxemburg vertegenwoordigd door Jo Lucassen en Dorien Dijk.

Staalkaart van de vakontwikkeling

Tijdens de bijeenkomst presenteerden de vertegenwoordigers per land de stand van zaken rond lichamelijke opvoeding en de nationale docentenopleidingen volgens een vast format. Dat leverde een buitengewoon interessante staalkaart op van de vakontwikkeling. In alle aanwezige landen blijkt de samenwerking met de sportsector de laatste jaren sterk uitgebreid, zij het niet overal op dezelfde manier. De ontwikkeling in west en zuid Europa wijkt op

verschillende punten behoorlijk af van die in oost Europa. Veel oud Oostblok landen zijn na de 'omwenteling' eind vorige eeuw hun schoolcurricula opnieuw gaan construeren. De verbinding met gezondheidsbevordering wordt veel directer gelegd dan in bijvoorbeeld Oostenrijk, Duitsland of NL. Een interessante ontwikkeling doet zich voor in Slovenië waar sinds 2010 dagelijks een uur PE op basischolen wordt gegeven, vanaf 2011 daalt het percentage kinderen dat overgewicht heeft of obese is. Een kosten-baten analyse die van het programma is gemaakt pakt positief uit. Overigens staat in andere landen de hoeveelheid lestijd voor het vak soms onder druk. Voor heel Europa meldt het Worldwide Survey of School Physical Education –Report 2013 van Unesco een afname in de maatregelen gericht op implementatie sinds 2000. Tegelijkertijd is de nadruk op verantwoording en het meten van leerprestaties voor scholen in veel landen toegenomen. Dat is een van de redenen waarom wordt gewerkt aan het systematisch volgen van de motorische vaardigheden (SLOfit in Slovenië, MOBAK in Zwitserland, Hongarije en Luxemburg). Ook onderzoek naar motorisch leren heeft in verschillende landen aandacht en naar de relatie tussen bewegen en leerprestaties. Als vervolg op deze eerste meeting zijn plannen gesmeed voor een vergelijkende publicatie over LO in Europa, samenwerking op onderzoeksgebied en vervolgbijeenkomsten in 2017. ■

▲
Een kijkje over de grens

Kernwoorden:

internationalisering, vakontwikkeling, activiteitenprogramma

Contact

jo.lucassen@kvlo.nl